

**"INKLYUZIV TA'LIM VA BARQAROR TARAQQIYOT"
MAVZUSIDA XALQARO ILMIY AMALIY KONFERENSIYA**

**"ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ"
МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ**

**"INCLUSIVE EDUCATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT"
INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE**

TOSHKENT-2025

UO'K 37.018.4

KBK 74.224.6

I-85

Inklyuziv ta'lim va barqaror taraqqiyot ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami. – T.: “Dimal” nashriyoti, 2025-y. – 272 b.

Tahrir hay'ati: **F.Inogamova, M.Toyirova**

Dizayner va sahifalovchi: **A.Nazirbayev**

Maqolalarda foydalanilgan misol, ko'chirma, statistik ma'lumotlar, ilmiy-nazariy fikrlar va ma'lumotlar aniqligi hamda stilistikasiga mualliflar javobgardir.

Maktabgacha va maktab ta'limi huzuridagi O'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish va psixologik-pedagogik respublika tashxis markazi ilmiy-metodik kengashining navbatdan tashqari yig'ilish qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

ISBN 978-9910-562-28-0

© “Dimal” nashriyoti, 2025

MUNDARIJA

So'zboshi	3
To'rayev Ro'zibek Ochilovich INKLYUZIV TA'LIM JARAYONIDA ALOHIDA TA'LIM EHTIYOJLARI BO'LGAN BOLALARNI O'QITISHNING AHAMIYATI	4
Гайнутдинова Лилия Рифхатовна ПРОБЛЕМЫ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	7
Jo'raboyev Kamoliddin Najmiddinovich INKLYUZIV TA'LIMNI TASHKIL ETISHDA ALOHIDA TA'LIM EHTIYOJLARI BO'LGAN O'QUVCHILARNING MOSLASHISHIDA DUCH KELADIGAN MUAMMOLI VAZIYATLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH	10
Axmedov Sayfullo Fayzullo o'g'li INKLYUZIV TA'LIM JARAYONIDA TURLI MUTAXASSISLARNING FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISH	12
Komilova Fotima Maxmudovna INKLYUZIV TA'LIMNI AMALGA OSHIRISHDA TA'LIM KAMPUSINING O'RNI.....	15
Axunova Laylo Baxodirovna O'ZBEKISTONDA INKLYUZIV TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH DAVLAT SIYOSATI DARAJASIDA	17
Abidova Nilufar Zakirovna BO'LAJAK LOGOPEDLARNING INKLYUZIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH MAZMUNI.....	21
Калбаева Х.Д., Фазылова Амина ВЛИЯНИЕ ФОНЕТИЧЕСКОЙ РИТМИКИ НА СЛУХОВОЕ ВОСПРИЯТИЕ И ПРОИЗНОШЕНИЕ ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЕМ СЛУХА.....	26
Nazarova Dildora Asatovna INKLYUZIV TA'LIM JARAYONIDA ALOHIDA TA'LIM EHTIYOJLARIGA EGA O'QUVCHILAR BILAN ISHLASHDA PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK STRATEGIYALARNING O'RNI.....	29

речевыми функциями, развивая произносительные навыки и речевой слух слабослышащих обучающихся.

Список литературы

1. Власова Т.М., Пфафенродт А.Н. Фонетическая ритмика: Пособие для учителя. – М.: Гуманит. изд. центр «ВЛАДОС», 1996. – 240 с
2. Семенович А.В. Нейропсихологическая коррекция в детском возрасте. Метод замещающего онтогенеза: Учебное пособие. – М.: Генезис, 2007. – 474 с
3. Пельмская Т.В., Шматко Н.Д. Формирование устной речи дошкольников с нарушенным слухом: Пособие для учителя-дефектолога М.Владос, 2003- 224с
4. Ступак Л.А., Огородова И.С., Чельшева А.А., Кимяева С.А. Использование фонетической ритмики в коррекции речевых нарушений у дошкольников // Молодой ученый. – 2017. – №8. – С. 371-374.
5. Рау Ф.Ф., Слезина Н.Ф. Методика обучения произношению в школе глухих: Пособие для учителей – М.: Просвещение, 1981 –191 с, ил.

Nazarova Dildora Asatovna

Oriental universiteti

“Uzluksiz ta’lim pedagogikasi” kafedrası professori,

pedagogika fanlari nomzodi

e-mail:nazarova@gmail.com

INKLYUZIV TA’LIM JARAYONIDA ALOHIDA TA’LIM EHTIYOJLARIGA EGA O’QUVCHILAR BILAN ISHLASHDA PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK STRATEGIYALARNING O’RNI

Annotatsiya. Ushbu maqolada inklyuziv ta’lim jarayonida alohida ta’lim ehtiyojlariga ega o’quvchilarni psixologik va pedagogik qo’llab-quvvatlashning zamonaviy strategiyalari chuqur tahlil qilinadi. Shaxsga yo’naltirilgan ta’lim, psixologik xavfsizlik muhiti, multidisiplinar jamoaning uzviy hamkorligi hamda ota-onalar bilan tizimli muloqotning o’quvchilarning kognitiv, emotsional va ijtimoiy rivojlanishiga ta’siri asoslab beriladi. Zamonaviy rivojlantiruvchi metodlar (“Portage”, “Little Steps”, “Numicon”) asosidagi individual yondashuvlar amaliy misollar bilan yoritiladi. Xalqaro tajriba hamda O’zbekistonning inklyuziv ta’lim siyosati o’rtasida uyg’un strategiyalar ishlab chiqilib, alohida ta’limiy ehtiyojlari bo’lgan o’quvchilarni qo’llab-quvvatlashning kompleks modeli taklif etiladi.

Kalit so’zlar: inklyuziv ta’lim, psixologik qo’llab-quvvatlash, individual rivojlanish, pedagogik strategiyalar, emotsional barqarorlik, multidisiplinar hamkorlik.

Annotation. This article provides an in-depth analysis of contemporary psychological and pedagogical strategies for supporting students with special

educational needs within inclusive education settings. It highlights the role of personalized learning, psychological safety, multidisciplinary teamwork, and family engagement in enhancing students' cognitive, emotional, and social development. The paper also discusses modern developmental methods such as "Portage", "Little Steps", and "Numicon," demonstrating their effectiveness in individualized learning. Drawing on both international experience and Uzbekistan's educational policies, the article proposes an integrated support model for SEN learners.

Keywords: inclusive education, psychological support, individualized development, pedagogical strategies, emotional resilience, multidisciplinary collaboration.

Аннотация. В статье проводится углублённый анализ современных психолого-педагогических стратегий поддержки учащихся с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного обучения. Особое внимание уделяется персонализированному обучению, созданию психологически безопасной среды, междисциплинарному взаимодействию специалистов и сотрудничеству с родителями. Рассматриваются современные развивающие методики ("Portage", "Little Steps", "Numicon") и их роль в индивидуальном обучении. На основе международного опыта и национальной политики Узбекистана предлагается комплексная модель сопровождения учащихся с ООП.

Ключевые слова: инклюзивное образование, психологическая поддержка, индивидуальное развитие, педагогические стратегии, эмоциональная стабильность, междисциплинарное сотрудничество.

Zamonaviy ta'lim tizimi insonparvarlik, tenglik va inklyuzivlik tamoyillariga asoslanib, barcha bolalarning ta'lim olish huquqini ta'minlashni maqsad qiladi. Alohida ta'lim ehtiyojlariga ega o'quvchilar ham umumiy ta'lim jarayonining to'laqonli subyektlari sifatida ko'riladi. Inklyuziv ta'limning mazmuni bolalarning ehtiyojlariga moslashtirilgan sharoit yaratish, individual rivojlanish sur'atlarini inobatga olish va ularni ijtimoiy hayotga to'liq integratsiya qilishdan iboratdir.

Alohida ta'limiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilar ko'pincha o'ziga xos kognitiv, psixologik yoki sensor xususiyatlari bilan ajralib turadi; bu esa ta'lim jarayonida maxsus metodlar va moslashtirilgan yondashuvlarni talab qiladi. Shu sababdan, inklyuziv ta'lim faqat akademik bilim berish bilan cheklanmay, balki o'quvchining emotsional farovonligi, psixologik holati va ijtimoiy moslashuvini ta'minlashni ham o'z ichiga oladi.

Psixologik yondashuvlar nafaqat ta'lim jarayonini individuallashtiradi, balki bolalarda o'z-o'zini anglash, o'ziga ishonch, emotsiyalarni boshqarish va sog'lom ijtimoiy munosabatlarni shakllantirishga yordam beradi. Shu maqsadda o'qituvchi, psixolog, maxsus pedagog, logoped va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlik muhim o'rin tutadi.

Mazkur maqola alohida ta'limiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilar bilan ishlashda qo'llaniladigan psixologik-pedagogik yondashuvlarning ilmiy asoslarini tahlil

qiladi, zamonaviy metodlar samaradorligini ko'rsatadi hamda O'zbekiston ta'lim tizimi uchun istiqbolli strategiyalarni tavsiya etadi.

Bio-psixo-ijtimoiy yondashuv alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bolalar bilan ishlashning eng kompleks va ilmiy asoslangan yo'nalishlaridan biridir. Ushbu modelga ko'ra, bolaning rivojlanishi faqat uning individual psixologik holati yoki kognitiv qobiliyatlari bilan emas, balki u yashayotgan ijtimoiy, oilaviy va pedagogik muhit bilan ham chambarchas bog'liqdir.

Bu yondashuv bolani "ajratilgan obyekt" emas, balki oila, maktab, sog'liqni saqlash tizimi, psixologik xizmatlar va keng jamoatchilik o'rtasida shakllanadigan murakkab ijtimoiy tizimning faol subyekti sifatida talqin etadi. Shu sababdan, bolaning ehtiyojlarini chuqur o'rganish, uning rivojlanishidagi kuchli va zaif tomonlarni aniqlash hamda individual ta'lim strategiyasini ishlab chiqish psixolog, maxsus pedagog, logoped, o'qituvchi va boshqa mutaxassislar tomonidan hamkorlikda amalga oshirilishi zarur.

Bio-psixo-ijtimoiy yondashuvning asosiy kuchi shundaki, u bolaning rivojlanishini bir vaqtning o'zida uch o'lchovda ko'radi:

biologik – genetik omillar, sog'liq holati, sensor tizimlar faoliyati;

psixologik – idrok, diqqat, emotsional barqarorlik, motivatsiya;

ijtimoiy – oila muhiti, tengdoshlar bilan munosabat, ta'lim muassasasidagi psixologik-ijtimoiy iqlim.

Mazkur yondashuv erta tashxislash, individual rivojlanish dasturini to'g'ri rejalashtirish va ta'lim jarayonida uzoq muddatli barqaror natija olishga xizmat qilishga yo'naltiriladi. Shu bois u inklyuziv ta'lim tizimining ilmiy asoslangan markaziy tarkibiy unsure sifatida ko'riladi.

Inklyuziv ta'limda alohida ta'limiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarning muvaffaqiyati ko'p jihatdan ta'lim muassasasida yaratilgan psixologik xavfsizlik muhitiga bog'liq. Psixologik xavfsizlik bolaning o'zini qo'rqmasdan ifoda etishi, xatodan uyalmasligi, tajovvuz yoki kamsitishdan himoyalangan bo'lishi, tengdoshlari va o'qituvchilari tomonidan qabul qilinishidir.

Xususan, alohida ta'limiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilar uchun bunday muhit quyidagi jihatlar bilan alohida ahamiyat kasb etadi:

emotsional barqarorlikni shakllantiradi, chunki bola o'z his-tuyg'ularini ochiq ifoda eta oladi;

ijobiy o'quv motivatsiyasini oshiradi, chunki o'quvchi o'zini xavfsiz sezgan muhitda faolroq bo'ladi;

ijtimoiy moslashuvni tezlashtiradi, chunki bola tengdoshlari bilan tabiiy aloqa o'rnatishga qodir bo'ladi;

o'ziga ishonchni kuchaytiradi, bu esa akademik muvaffaqiyatning ham asosiy manbaidir.

Reabilitatsiya markazlari, ixtisoslashtirilgan hamda umumiy ta'lim muassasalarida psixologik xavfsizlikni ta'minlash pedagogik-psixologik faoliyatning ajralmas qismidir. Mutaxassislarning asosiy vazifalaridan biri bolaning xavotir darajasini kamaytirish, ijobiy muloqot muhitini yaratish, psixologik

tahdidlarni bartaraf etish va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimini shakllantirishdan iborat bo'ladi.

Bu jarayon o'qituvchi, ota-ona va psixologning hamkorlikdagi harakatlari orqali yanada samarali bo'lib, xavfsizlik muhiti shakllangan ta'lim muassasasida alohida ta'limiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilar o'z salohiyatini to'liq namoyon eta oladi.

Alohida ta'limiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarni qo'llab-quvvatlashning amaliy jihatlaridan biri rivojlantiruvchi metodlardan foydalanishdir. Bugungi kunda xalqaro miqyosda tan olingan qator metodikalar mavjud bo'lib, ular bolaning individual rivojlanish sur'ati, ehtiyojlari va qobiliyatlariga moslashtirilgan. Inklyuziv ta'limning milliy modelini yaratishda rivojlangan mamlakatlarda bu borada qo'llanib kelinayotgan mazkur metodik yondashuvlardan foydalanish samarali natijalarga olib keluvchi omil sanalib, ulardan ba'zilarini yoritish o'rinli, deb hisoblaymiz.

"Portage" dasturi 0-6 yoshdagi bolalar bilan ishlash uchun yaratilgan bo'lib, ayniqsa, rivojlanishida sustlik kuzatiladigan bolalar uchun samarali hisoblanib, u:

bola bilan shaxsiy ishlash rejasini yaratadi;

kichik, aniq, o'lchab bo'ladigan vazifalar beradi;

oilani jarayonga faol jalb etadi;

har bir muvaffaqiyatni monitoring qilish imkonini beradi.

"Little Steps" metodikasi bolalarni kichik bosqichlarda rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, motor ko'nikmalar, nutqiy rivojlanish, kognitiv faoliyat, kundalik hayot ko'nikmalarini bosqichma-bosqich o'rgatadi. Metodning yuqori ustunligi har bir qadam kichik, sodda va oson egallanadigan bo'lishida namoyon bo'ladi.

"Numikon" metodikasi vizual, sensor va manipulyativ materiallarga asoslangan matematika o'qitish tizimidir. U, xususan, diskalkuliya, diqqat yetishmovchiligi, kognitiv qiynchiliklarga ega bolalar uchun juda samaralidir. Metodning afzalliklari:

"ko'rib o'rganish" prinsipiga asoslanadi;

abstrakt matematik tushunchalarni konkret predmetlar orqali o'rgatadi;

bolada mustaqil fikrlashni rivojlantiradi;

o'quvchining muvaffaqiyatni tez his qilishiga yordam beradi.

Bayon etilgan barcha metodlar individual yondashuvga asoslanib, bolaning emotsional, nutqiy, motor va kognitiv rivojlanishiga kompleks ta'sir ko'rsatadi.

Alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bolalar bilan ishlashda ota-onalar bilan samarali hamkorlik pedagogik-psixologik yondashuvning eng muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadi-ki, oilaviy qo'llab-quvvatlash mavjud bo'lganda bolalarning rivojlanish sur'atlari va ta'limdagi muvaffaqiyati sezilarli darajada oshadi. Ota-onalar farzandi rivojlanishining kundalik jarayonini eng yaqin kuzatuvchi shaxslar bo'lgani uchun, ular tomonidan berilgan ma'lumotlar psixologik xizmatlar uchun muhim manba vazifasini bajaradi. Psixolog ota-onalar bilan muntazam muloqot olib borib, bolaning ehtiyojlari, emotsional holati va rivojlanish dinamikasi haqida fikr almashib borishi lozim.

Samarali hamkorlik quyidagi unsurlar:

ota-onalarni maslahat jarayoniga jalb qilish;
bolaga uy sharoitida qanday yordam berish bo'yicha yo'riqnomalar ishlab chiqish;

ota-onalarning ehtiyoj va fikrlarini inobatga olgan holda, individual rivojlanish dasturini ishlab chiqish;

ota-onalarning psixologik savodxonligini oshirish, ya'ni farzandini tushunish mexanizmlarini o'rgatishdan iborat bo'ladi.

Ota-onalar bilan mustahkam hamkorlik alohida ta'limiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchining rivojlanish strategiyasini yanada barqaror qiladi va ta'lim jarayonidagi natijadorlikni oshiradi.

Inklyuziv ta'lim jarayonida psixolog va pedagog o'rtasidagi yaqin hamkorlik bolaning ta'limiy, emotsional va ijtimoiy rivojlanishini har tomonlama qo'llab-quvvatlashda hal qiluvchi o'rin tutadi.

Pedagog o'quv jarayonini tashkil etuvchi mutaxassis sifatida bolaning akademik ehtiyojlarini yaxshi biladi, psixolog esa bolaning ruhiy holati, emotsional ehtiyojlari va xulqiy o'ziga xosliklarini tahlil qiladi. Shu bois ikki mutaxassisning uzviy hamkorligi quyidagi natijalarni beradi:

bola uchun moslashtirilgan o'quv strategiyalarini ishlab chiqish;

bola xulqidagi o'zgarishlarni erta aniqlash;

stress, qo'rquv yoki moslashuv muammolarini o'z vaqtida bartaraf etish;

o'quv jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan qiyinchiliklarning oldini olish;

ta'lim jarayonini psixologik jihatdan sog'lom va samarali tashkil etish.

Mazkur hamkorlik, ayniqsa, multidisiplinar yondashuvda muhim hisoblanadi. Psixolog, logoped, maxsus pedagog va sinf o'qituvchisi birgalikdagi faoliyati alohida ta'limiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchining rivojlanish trayektoriyasini to'g'ri belgilashga imkon beradi.

Alohida ta'limiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilar - turli xil rivojlanish xususiyatlari tufayli alohida yondashuvni talab qiluvchi bolalardir. Ular o'zlarining intellektual, emotsional, sensor yoki jismoniy xususiyatlari bilan ajralib turadi. Mazkur toifaga kiruvchi o'quvchilar ko'pincha an'anaviy ta'lim metodlari yordamida to'liq rivojlana olmaydi, shu bois ularga differensial va moslashtirilgan yondashuv zarur. Mazkur bolalar bilan ishlashda psixologik yondashuvlar ularning ta'lim jarayoniga muvaffaqiyatli integratsiyalashuvi uchun muhim ahamiyatga ega. Psixologik yondashuvlar ta'lim jarayonining sifatini oshiradi, o'quvchini individual rivojlanish trayektoriyasiga moslashtiradi va uning ichki salohiyatini ro'yobga chiqaradi.

Xulosa. Alohida ta'lim ehtiyojlariga ega o'quvchilar bilan ishlashda psixologik-pedagogik yondashuvlar inklyuziv ta'limning eng muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. o'quvchilarni qo'llab-quvvatlash jarayoni nafaqat akademik o'zlashtirishni ta'minlashga, balki ularning emotsional farovonligini mustahkamlash, psixologik xavfsizlik darajasini oshirish va ijtimoiy muhitga moslashuvini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan bo'lishi zarur.

Psixologik yondashuvlar bolaning individual ehtiyojlari, ruhiy holati, rivojlanish sur'ati va ijtimoiy tajribasini inobatga olgan holda ta'lim jarayonining sifatini oshiradi. Bunda bolaning shaxsiy imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishga yo'naltirilgan strategiyalar o'z o'rniga ega bo'lib, ular ta'lim jarayonida muvaffaqiyatga erishishning asosiy sharti hisoblanadi.

Shuningdek, psixolog, pedagog, logoped, maxsus pedagog va ota-onalarning o'zaro hamkorligi bolaning ta'limiy, ijtimoiy va emotsional rivojlanishi uchun mustahkam zamin yaratadi. Multidisiplinar yondashuv yordamida bolaning rivojlanishidagi o'ziga xosliklar to'g'ri aniqlanadi, uning qiyinchiliklarini bartaraf etish bo'yicha kompleks reja ishlab chiqiladi. Rivojlantiruvchi metodlar ("Portage", "Little Steps", "Numicon") qo'llanilishi, shuningdek kognitiv-behavioral terapiya va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish texnikalaridan foydalanish o'quvchilarning ijobiy rivojlanish dinamikasini ta'minlaydi.

Umuman olganda, inklyuziv ta'lim jarayonida psixologik yondashuvlarni tatbiq etish alohida ta'limiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi, ularning ta'limga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi, jamoadagi ijtimoiy munosabatlarini mustahkamlaydi va akademik muvaffaqiyatga erishish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bunday yondashuv bolalarning ichki salohiyatini to'liq namoyon etish, jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiyalashish va o'zini jamiyatning to'laqonli a'zosi sifatida his qilishiga zamin yaratadi.

Bola rivojlanishini kompleks qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan ta'lim ishtirokchilari o'rtasidagi uzluksiz hamkorlik imkonini kuchaytirish maqsadida:

Alohida ta'limiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilar uchun milliy standartlarni takomillashtirish: Individual rivojlanish dasturlari, baholash mezonlari va inkluziv metodikalar bo'yicha yagona standartlarni ishlab chiqish;

kadrlar malakasini oshirishga alohida e'tibor qaratish: o'qituvchilar, psixologlar, maxsus pedagoglar inklyuziv ta'lim bo'yicha muntazam malaka oshirish kurslarida qatnashishiga erishish;

ommaviy axborot vositalarida inklyuziya madaniyatini targ'ib qilish: jamiyatda inklyuzivlik va bag'rikenglikni shakllantirish uchun media orqali ijtimoiy loyihalar, videoroliklar, treninglar va kompaniyalar o'tkazish;

inklyuziv infratuzilmani takomillashtirish: maktablar universal dizayn tamoyillariga moslashtirilgan bo'lishi, harakatlanish, ko'rish va eshitish cheklolari bo'lgan bolalar uchun qulay sharoit yaratish;

psixologik-pedagogik xizmatlarni kengaytirish: ta'lim muassasalarida psixologlar sonini oshirish, psixologik xizmat xonalarni zamonaviy uskunalar bilan jihozlash va tashxislash vositalarini yangilash;

oilaviy qo'llab-quvvatlash sifatini oshir maqsadida oila bilan hamkorlikni kuchaytirish: "Ota-onalar maktabi", psixoprofilaktika mavzusiga oid seminarlar va maslahat markazlarini yo'lga qo'yish;

bola shaxsiga yo'naltirilgan yondashuvni kuchaytirish: har bir o'quvchining rivojlanish xususiyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda individual ta'lim rejalarini ishlab chiqish va qo'llash;

psixologik xavfsizlik muhitini shakllantirish: maktabda bexavotir, kamsitishdan holi, ochiq muloqotga asoslangan psixologik muhit yaratish asosida alohida ta'limiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarning ta'limdagi muvaffaqiyatini ta'minlash;

multidisiplinar hamkorlikni kuchaytirish tavsiya eiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni. 2020.
3. "Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi". O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29 apreldagi PF-5712-son Farmoni.
4. "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28 yanvardagi PF- 60-son Farmoni.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti 2020-yil 13-oktabrdagi «Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim-tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PQ-4860-son qarori.
6. Broderick, A., Mehta-Parekh, H., Reid, D. (2005). Differentiating Instruction for Disabled Students in Inclusive Classrooms. *Theory Into Practice*, 44(3), 194-202.
7. Dewsbury, B., Brame, C. (2019). Inclusive Teaching. *CBE Life Sciences Education*.
8. Florian, L., Black-Hawkins, K. (2011). Exploring Inclusive Pedagogy. *British Educational Research Journal*. 28.
9. Nazarova, D. A. Inklyuziv ta'lim asoslari. - Toshkent. «Lesson press» 2022.
10. Nazarova, D. A. (2020). «Aspects of Orientation of Students of the Professional Development Courses in the Direction Managers of Educational Institutions' to the Effective Organization of Inclusive Education.» *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8(8), 7-12.
11. Nazarova Dildora Asatovna. Issues of involving children with hearing in inclusive education.// *European Journal of Agricultural and Rural Education (EJARE)* Available Online at: <https://www.scholarzest.com> Vol. 2 No.12, December 2021,ISSN: 2660-5643/ Page 149.